

Opposisjonen har ikke noe alternativ

Taler

Odvar Nordli

Dato

18 oktober 1978

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Innlegg i trontaledebatten

1 Jeg vil gjerne først slå fast at den parlamentariske situasjon er den samme som vi stod overfor i fjorårets trontaledebatt. Denne situasjonen ble skapt av valgresultatet i fjor.

5 Det ble i debatten i går reflektert over det politiske programgrunnlag for Regjeringens trontale og økonomisk-politiske opplegg for 1979.

10 Grunnlaget er selvsagt fortsatt Arbeiderpartiets arbeidsprogram for denne valgperioden, og Regjeringens langtidsprogram, med det tillegg som ble lagt fram tidligere i år.

15 Det politiske hovedinnhold er ikke påvirket av endrede økonomiske forutsetninger. En annen ting er at gjennomføringen av en del kostnadskrevende tiltak vil måtte skyves ut i tid.

Men den samlede politikk for å skape et kvalitativt bedre samfunn, er nå som før det bindende programgrunnlag for Regjeringen. I dagens situasjon betyr dette i første rekke å holde sysselsettingen oppe.

20 Regjeringen er som kjent en mindretallsregjering. Selv om det skulle være unødvendig å si, vil jeg for ordens skyld gjenta og presisere at Regjeringen aldri har bedt noe annet parti om å være et parlamentarisk støtteparti for seg. Heller ikke har vi fått noen slike tilsagn fra noen av de andre partier.

25 Arbeidsgrunnlaget for Regjeringen vil derfor fortsatt være å søke seg fram til nødvendige flertallsløsninger i Stortinget fra sak til sak.

30 Hvis trontaledebatten skal gi noen veiledning i hvordan mulighetene for slik fortsatt sak til sak samarbeid vil utvikle seg, kan bildet kanskje se noe uklart ut.

Talsmenn for de borgerlige opposisjonspartier gav i debatten i går klart uttrykk for uenighet i Regjeringens politikk.

35 Det var nyanser mellom de forskjellige partier, ja forskjeller som vel er mye større enn det vi kaller nyanser.

Som vanlig står Høyres meget sterke uttalelser i en spesiell klasse.

40 Jeg festet meg ved en mildere og mer tolerant ordbruk i innleggene fra de øvrige.

Men innholdsmessig er det mye felles.

45 Internasjonale økonomiske organisasjoner, regjeringer og økonomer rundt i den vestlige verden burde i disse dagene lytte med spent oppmerksomhet til de borgerlige opposisjonspartiene i Norge.

50 De hevder nemlig å ha funnet løsningen på den krisen som i dag preger vestlig økonomi.

Oppskriften er verken ny eller original.

55 Selv om disse partiene aldri har kunnet fortelle hvilke grupper som burde ha redusert sine krav til økt levestandard så er deres oppskrift - nå som før - litt mindre privat og offentlig forbruk.

Hva er så grunnen til at ingen regjeringer i den vestlige verden har funnet på dette?

60

Som svar kan en si at det har de jo gjort.

65 Ikke et eneste ett av de tiltak som de borgerlige opposisjonspartiene kjører frem som et vidundermedisin for norsk økonomi er uprøvd rundt i den vestlige verden.

Hva er så blitt resultatet? Kan de borgerlige opposisjonspartiene vise til et eneste land der disse tiltakene, eventuelt sammen med noe skattelette og litt
70 stimulering av den private sparing, har gitt så gode resultater?

Svaret ligger etter mitt skjønn i de 17 millioner mennesker som er uten arbeid i de vestlige industriland. Det er en sterk understreking av denne situasjonen når vi må regne med at vi i de nordiske land alene til vinteren vil ha over 600.000
75 mennesker som er rammet av arbeidsløshet.

De vestlige industriland har ikke lyktes i å skape en produksjon, etterspørsel og vekst sterk nok til at arbeidsløsheten går ned. De fleste land har fulgt den resept som de borgerlige partiene har anbefalt som den helbredende medisin for norsk
80 økonomi. En politikk av den type som de borgerlige partier har foreskrevet for det norske samfunn er i realiteten en hindring for å løse vår tids største oppgave, nemlig massearbeidsløsheten i de vestlige industriland.

Men like ufortrødent forfekter de borgerlige politikere at det er Regjeringens
85 såkalte feilslåtte politikk som er årsaken til de problemer vi her står overfor.

Igjen vil jeg spørre. Hvor i den vestlige verden er det etter de borgerlige partiers mening da ført en vellykket politikk i de siste årene?

90 Eller er det kanskje slik at det er bare i de borgerlige partikontorene i Norge at de vises sten er forvart?

Regjeringen er fullt beredt til å bære sitt ansvar for den politikk som er ført.

95 Norge er fremdeles ett av de få land som har maktet å holde massearbeidsløsheten utenfor landets grenser.

Dette ser jeg som et verdifullt og betydelig resultat av den politikk som nå angripes så hardt.

100 Regjeringen bedømte situasjonen for optimistisk da den la opp sin motkonjunkturpolitikk.

I likhet med andre regjeringer festet vi vår lit til vurderinger fra anerkjente kilder
105 i inn- og utland som forutsatte en mere kortvarig og vanlig konjunkturkrise som

senere ville bli avløst av oppgang.

I den situasjonen vi var i var vår linje en radikal og optimistisk politikk.

110

Hadde vi visst det ingen den gang visste, ville muligens enkelte disposisjoner ha vært noe annerledes. Men det ville bare vært en gradsforskjell, ikke en vesensforskjell.

115 Selv i ettertid er det min faste overbevisning at det ville vært galt å ikke nytte våre ressurser maksimalt for å trygge sysselsettingen.

Det var dette vi gjorde. Det er dette som i dag karakteriseres som et politisk feilslag.

120

Det har imidlertid vært min oppfatning at motkonjunkturpolitikken i de foregående år med ytterst få reservasjoner har hatt en bred støtte i Stortinget.

125 Høyre nytter i dag kraftsatser som om Regjeringen med uansvarlighet har ført landet opp i en krise. En burde kunne forlange en betydelig større grad av klarhet i talen.

Det hevdes at Regjeringen burde ha lyttet til opposisjonens advarsel og lagt opp til lavere privat forbruk.

130

Jeg spør igjen de borgerlige opposisjonspartier, om når de fremsatte konkrete forslag som ville ha redusert de reelle inntekter til industriarbeidere, jordbrukere, fiskere, pensjonister eller andre?

135 Når det gjelder de offentlige budsjettene og dekningen av fellesforbruket har det overhodet ikke vært noen klare alternative signaler fra de borgerlige partiene samlet.

140 I den direkte motkonjunkturpolitikk er det i de siste år nyttet mellom 6 og 7 milliarder kroner.

Når har de borgerlige opposisjonspartiene konkret fremsatt alternative forslag som i noen nevneverdig grad ville ha endret denne disponeringen av midler?

Det snakkes videre i dag om alle belastninger som er lagt på vårt arbeids- og næringsliv. Enkelte kommer til stadighet tilbake med arbeidsgiverpremien.

150 De samme partier og politikere snakker like ofte om nødvendigheten av å heve ytelsene til pensjonister, trygdede og vår sosialektor i det hele.

Hvor er sammenhengen?

155 Eller la oss ta de pålegg om miljøforbedringer som så absolutt koster norsk produksjonsliv ikke ubetydelige summer.

Jeg kan ikke erindre at noen av de borgerlige partier noen gang har fremsatt konkrete forslag som ville ha redusere denne innsatsen.

160 De sterke ord og utfall er på sin plass dersom de har forankring i politiske realiteter.

Slike realiteter burde være å finne i klare utmeislete alternativer.

165 Noen slike klare samlede alternativer er ikke enda blitt presentert.

Jeg har sett dette også som en styrke. I videre sammenheng bør vi kunne glede oss over at de politiske motsetninger ikke er større enn at det kan oppnås en bred enighet om viktige politiske oppgaver.

170

Når de partipolitiske pliktøvelsene om hvem som har vært mer eller mindre framsynt er over, burde det være en oppfordring til å samle seg om de hovedoppgaver vi nå står overfor.

175 Jeg har notert at bak de til dels sterke utfall i denne trontaledebatten, er det bred støtte til den politikk Regjeringen har lagt opp til.

180 Mange av de sterke utfall skyldes nok partitaktiske behov. Med så mange opposisjonspartier som vi har i Norge, er det ikke alltid like lett å markere sin profil i det nasjonale politiske arbeid.

Bak de sterke utfall mener jeg å se en betydelig grad av reell enighet om hovedtrekkene i den økonomiske politikk slik vi har ført den i vårt land i de

185 senere år.

Det blir en vanskeligere og mer krevende oppgave i holde sysselsettingen oppe i de årene som ligger foran enn i den tiden vi har bak oss. Regjeringen ga klar beskjed om dette før valget i fjor, så snart de mørkere økonomiske utsikter forelå.

Men i en slik situasjon må vi søke å beholde en optimistisk tro på at vi kan makte oppgaven.

195 Vi har bak oss år hvor vi har brukt en betydelig del av våre felles midler til å bygge opp vårt arbeids- og næringsliv.

Vi har brukt mer av våre felles inntekter til utbygging av landet enn de fleste andre industriland har gjort.

200

Vi har maktet å skape det reelle grunnlag for en materiell levestandard som ligger på topp i verden.

Vi har et produksjonsutstyr som er bedre enn noen gang tidligere.

205

Vi har en tilgang på naturressurser som er rikere enn noen gang i vår historie.

Vi har en bedre utdannet arbeidsstokk enn noen gang før. Gang på gang har vi vist at vi klarer å konkurrere på et hardt og åpent internasjonalt marked.

210

Det er med et slikt utgangspunkt vi skal gå løs på oppgaven som ligger foran oss.

Og oppgaven må fortsatt som hittil være å satse for at vi også i fremtiden kan holde massearbeidsløsheten utenom Norges grenser.

215

En forutsetning for dette igjen er å knekke den sterke prisstigningen og derigjennom nå et omkostningsnivå som gjør oss konkurransedyktige internasjonalt.

220

Dette krever igjen en alminnelig forståelse av situasjonen og derved også vilje og evne til reell solidaritet.

225 Fagbevegelsen har vist modenhet og ansvarsfølelse ved å akseptere
inntektsstoppen. Det er rimelig at fagbevegelsen overfor et så sterkt tiltak krever
visse mindre tilpasninger, bl.a. for å ta vare på enkelte opparbeidede rettigheter.

230 Dette hensynet må tillegges stor vekt ved behandlingen av lovforslaget om
inntektsstopp.

Enkelte reaksjoner på dette spørsmålet i og utenfor Stortinget kan tyde på at
ikke alle innser vesentlige politiske realiteter i en situasjon hvor det har vært
nødvendig med så sterke virkemidler som pris- og inntektsstopp.

235

I løpet av 1979 vil Regjeringen ta initiativet til drøftinger av den økonomiske
politikk og inntektspolitikken med de interesserte organisasjoner etter at
inntektsstoppen oppheves.

240 Regjeringen vil også ta initiativ til å få klarlagt konkrete tiltak til beiste for de
lavtlønte.

Slike tiltak bør være avklaret i tide før inntektsoppgjøret i 1980.

245 Regjeringen har understreket at selv med de tiltak som nå er satt ut i livet, vil
målsettingen om full sysselsetting være krevende.

Uten at vi lykkes med pris- og inntektsstoppen vil vi sannsynligvis ha redusert
våre muligheter til å mestre sysselsettingssituasjonen i årene framover.

250

I denne situasjonen spørres det så hva Regjeringen mener med full sysselsetting.
Mener den 1 1/2 prosent ledige, 1,8 prosent eller 2 prosent eller hva det er?

255 Jeg tror det vil være svært lite tjenlig å diskutere oppgaven ut ifra slike statistiske
toleransegrenser.

All arbeidsledighet er et onde som må bekjempes.

260 Det enkle statistiske tall for antall ledige på et visst tidspunkt dekker over mange
ulike situasjoner og problemer. Det vil ikke alltid være samsvar mellom alvoret i
disse problemer og selve ledighetstallet.

265 Det er en langt alvorligere og betydelig vanskeligere oppgave å løse når et lokalsamfunn som er avhengig av en større bedrift rammes av permisjoner og bedriftsnedleggelse, enn når det samme skjer i områder med rimelig tilbud av alternative arbeidsplasser.

270 Langvarig arbeidsløshet og ledighet blant unge mennesker er langt skadeligere og mer alvorlig som sosialt og menneskelig problem enn de fleste andre former for ledighet.

275 Disse og andre eksempler svekker etter min mening verdien av enkle arbeidsløshetstall som en absolutt og udiskutabel målestokk for arbeidsmarkedet.

280 Den reelle oppgaven vi er stilt overfor i dagens situasjon synes ikke å være så svimlende tung. Vi skal forsvare det velferdsnivå vi har nådd. Selv om mange må få en liten nedgang er ikke dette noe tungt offer.

Men den politiske og holdningsmessige siden ved oppgaven er vanskeligere:

- Vi skal bryte innarbeidede oppfatninger og holdnings til inflasjonen, og vi skal stabilisere landets økonomi.
- 285 - Vi skal sikre full sysselsetting også på lang sikt.
- Vi skal skape nye arbeidsplasser og produksjonsmulighet slik at hovedtrekkene i bosettingsmønstret kan bevares.
- Vi skal føre utjamningspolitikken vi dere.
- Vi skal gjennomføre intensjonene i arbeidsmiljøloven og videreføre
- 290 miljøpolitikken på bredt grunnlag.

Regjeringen innbyr Stortinget til et saklig samarbeid om disse hovedoppgavene.

295 **Kilde**
www.regjeringen.no

Emner
Arbeidsløshet, Innlegg, Innlegg i Stortinget, Partipolitikk, Økonomi

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/opposisjonen-har-ikke-noe-alternativ>

300